LES COQUES A LA FATARELLA

Misericòrdia Cabús Ruana

INTRODUCCIÓ

A la comarca de la Terra Alta, tradicionalment, s'han conreat les oliveres i la vinya, entre d'altres cultius, per la qual cosa es produeixen elements festius relacionats amb aquests productes, com són, per la part de la vinya els vins blanc i negre, vi ranci, moscatell, mistela, vinblanc, ratafia, aiguardent, mostillo...

Concretant aquest àmbit en el nostre municipi, la Fatarella, l'oli ens permet confeccionar una gran quantitat de coques, que podríem classificar en dues categories:

- De "ribell": coques fines, "bescostelles", ganxets, muntets d'aiguardent, panadons, pastissets, corassons, madalenes, orelletes, coques d'avellana, pambeneït.
- Les de "no ribell": cocs ràpids, coques a la cassola, coc amb mel, tortades, i la coca reina del nostre poble: la capseta.

Totes aquestes pastes es feien per determinades festes del cicle anual, relacionat amb el Santoral, festes i cultius del camp. Però a excepció del pambeneït i la tortada de Sant Blai, totes les altres avui les podem trobar tot l'any als forns i pastisseries, però com les mones a Pasqua i els torrons a Nadal, no hi ha festes sense pastes ni licors.

EL PAMBENEÏT

Els pambeneïts són unes coques de pasta de coca fina de grans dimensions, que són dipositats a unes safates per poder-los portar amb les dues mans. Aquesta coca presideix les festes següents:

Festes Majors d'Hivern, al febrer:
- Diada en honor a Sant Blai.
- Festa dels Quintos.
- Santa Agueda.

Romeria de Sant Francesc, a l'abril.

Festes Majors d'Estiu, a l'agost:
- Dia de la Mare de Déu.
- Dia dels Forasters.
- Dia dels Quintos.

Festivitat de la Mare de Déu de Misericòrdia, Patrona del poble: 8 de setembre.

El pambeneït, es beneït pel mossèn i ofert al sant, i en finalitzar la missa tothom és convidat a agafar-ne un trosset. Això fa que molta gent n'agafi per a totes les persones que no hi han pogut anar, ja que es considera que menjar-ne una mica protegeix. Així, fins i tot se n'acostuma a guardar un bocinet per als animalets domèstics, com gats o gossos.

LA TORTADA

El dia de Sant Blai, a més a més dels pambeneïts, la protagonista absoluta és la tortada. Aquesta diada està organitzada pels Majorals, generalment una colla de nois que s'encarreguen de tots els elements i activitats del dia de Sant Blai.

La tortada no és més que un pastís de dos o més pisos, generalment el de dalt de un diàmetre més petit, a damunt del qual s'hi col·locava anys enrera una figura de Sant Blai, la qual va ser substituïda per figuretes de porcellana de diversa tipologia. Darrerament torna a imposar-se amb força el costum de posar-hi una imatge de Sant Blai, a l'igual que a la tortada del Majoral.

Tothom és convidat a fer tortada, i durant el vespre anterior a Sant Blai, aquesta es portada a casa d'un Majoral, que ofereix la seva casa a totes les persones que hi portin les tortades per a ser exposades. Aquest també actua com a capdavanter i portarà la Tortada de Sant Blai. Els pambeneïts també hi són dipositats. El mossèn passa a beneir les tortades el mateix vespre. Per donar una idea del que és aquesta festa, podem dir que durant els darrers dos anys s'han superat i de bon tros el centenar de tortades.

Al dia següent, se surt de la casa del Majoral cap a l'església, acompanyats de la banda de música. En aquesta ocasió, la tortada és portada per les dones, bé la mestressa de casa, la

Majorals amb les balladores camí de la Plaça per ballar la jota. Foto: La Cabana.

Oferiment a sant Blai de la tortada. Foto: La Cabana.

dona, la companya o la balladora. Durant la Missa, seran oferides al Sant.

Una tradició complementària a la tortada, que se celebra també el dia de Sant Blai, és la subhasta de la llenya. La llenya és recollida pels Majorals i subhastada per ells després de la Missa.

Per la tarda, altre cop se surt de la casa del Majoral, per anar fins a la plaça, per a ballar la Jota. Ara la tortada és portada pels balladors. Després de la segona dansada, se subhasta la tortada de Sant Blai, que és la que ha estat portada pel Majoral "principal", i que normalment passa dels deu quilos.
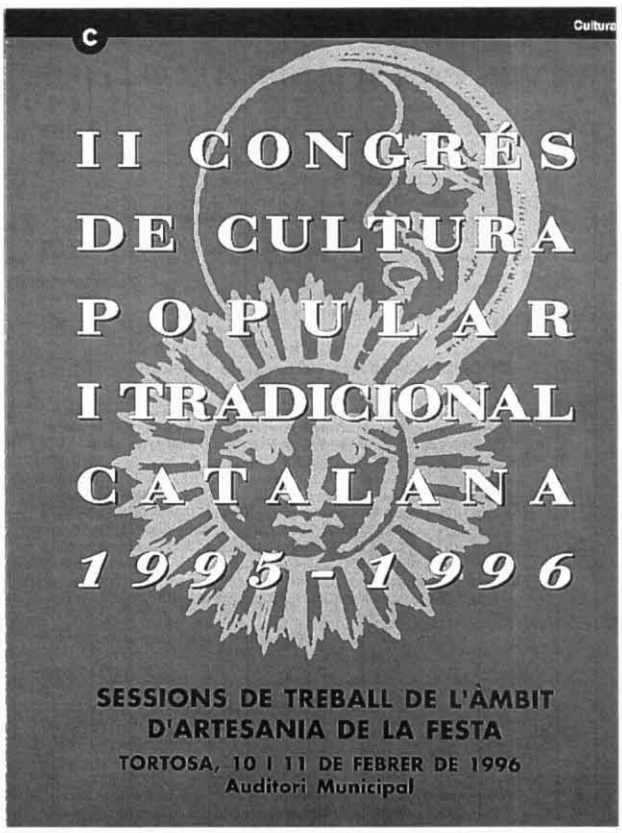
Després de la diada, és costum donar la meitat de la tortada a la balladora o ballador, i les respectives meitats són repartides entre tota la família, ja que es considera també com a pambeneït, amb els consegüents efectes protectors. No oblidem que Sant Blai és el patró del mal de gola.